

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

BIBL. UNIV. CLUJ-SIBIU
Nr. 477 - 1945

Prețul Abonamentului :

Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.
" " " " pe 1/2 an . . . 2 " 50 "
" România și străinătate pe an . . . 14 franci
" " " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiilor :

Pentru publicații oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Corespondențele sînt a se adresa redacțiunii

„FÓIA DIECESANĂ“;

eră banii de prenumerațiune și inserțiuni la
Tipografia diecesană în Caransebeș.

Cuprinsul: Învitare la prenumerațiune. — La anul nou 1889. — Proiect de regulament pentru afacerile interne ale Consistoriului diecesan. Continuare. — Pompei. Continuare. — Varietăți. — Concurse. —

Învitare la prenumerațiune.

În Ianuarie 1889 „Fóia diecesană“ intră în al patrulea an al existenței ei.

Repeșim și de astă dată, că programul acestui organ periodic a fost și va rămănea, de a fi un mijlocitoriu al unei comunicațiuni vii neîntrerupte între toți fiii eparchiei Caransebeșului. Dorim adecă, să se scie în toate părțile diecesei, ce se lucră în centru și éráș ca și inima, centrul, să scie cât mai curénd, cât mai exact din primele informațiuni, ce se petrece în toate părțile constitutive ale acestui organism. Comunicațiunea acésta vie neîntreruptă a centrului cu părțile sale și viceversa cu deosebire în timpul, în care trăim, este absolut necesarie, pentrucă biserica noastră și instituțiunile ei precum și simțul strămoșesc de alipire al creștinilor cătră ea, apoi numai puțin simțul vechiu creștinesc de pietate sînt astăzi espuse la grele încercări și multe și diferite periculi.

Décă voim să conservăm, ce este al nostru; decă voim să înaintăm pe calea culturii și iubirii evanghelice, care cărare ni-o arélat moși, strămoși noștri, datorî sântem să ne luminăm unii pe alții și să ne înarmăm cu armele sciinței și ale cunoșcinței, pentruca astfel să putem combate și înfrunta cu succes tentațiunile și încercările, ce ne amenință.

Sînt mulți — o scim acésta — cari au desconsiderat și póte și astăzi desconsideră lucrarea noastră. Nu noi sântem chemați a desluci, decă activitatea acésta a noastră a avut și va avea vre un succes.

Asupra acestei întrebări va avea să decidă viitorul. Noi nu vom perde curajul, ci vom continua opera începută. — Vom stărui și mai departe, a lumina pe ómenii noștri cu deosebire pe preoți, pe

învătători și pe cărturarii poporului, întregindu-le și sporindu-le treptat cunoșcințele de lipsă pentru dîlnica lor ocupațiune.

Apelăm deci la sprijinul binevoitorii al onorabilului public deschidénd un nou abonament pe anul 1889 cu prețurile, ce se află în fruntea fóiei

Rugăm mai departe pe on. public a trimite cât mai îngrabă prețurile de abonament, ca așa să ne putem orienta despre numărul edițiunii, să putem tipări de nou adresele și să regulăm de timpuriu expedițiunea.

Prenumerațiunea se face mai cu înlisnire prin assignate postale, pe care se se scrie în limba magiară sêu germână suma banilor de prenumerațiune și apoi în mod cetet și precis adresa onorațiilor domni abónenți.

Ne permitem încă a recerca și pe domni restanțieri a ne trimite cât mai curénd restanțiile de pe anii trecuți.

În fine ne ținem de o datorință socială creștinescă a pofti tuturor domnilor colaborători, abónenți, cetitori și ajutători, ca să petrecă santele sêrbători ale Nascerei și botezului Domnului precum și anul nou în pace, ferice și deplină sănătate.

Redacțiunea.

La anul nou 1889.

În vechea țeră a Faraonilor, în Egipt, îndatăce un dómnitóriu își da ultima răsufare, începea oficiul așa numiților judecători funerari, cari examinau cu deamăruntul întréga purtare a dómnitóriului mort, cumpénd faptă cu faptă, și în sfêșit aduceau sentința asupra vieții lui. Acest tribunal aspru și neîmpécat avea să pronunțe sentința, decă numele mortului trebuia să se arunce pentru vecii

vecilor în marea uitărei său decă el, săpat în pĕtră de marmură său granit, sĕ se păstreze pentru mii de ani memoriei generațiunilor viitoare.

În nŃoĕtea trecută a apus în mormĕnt vieța unui asemenea domnitoriu, carele fiind un an visect a purtat 366 de zile sceptrul asupra întregului univers. Noi toți îi sĕntem judecătŃorii funerari; fie-care din noi este chemat de a pronunța sentința asupra vieței și faptelor lui; fie-care este în drept a-i pune pe mormĕnt o cunună de imortele, său a arunca după el blestemul veciniceii uitări.

Decă un ânger s'ar cobori din ceriuri pe pămĕnt și ar imbia lumea cu reînvierea anului sfĭns la meșul nopții trecute, de sigur, că o îndoelă generală, un murmur universal s'ar rĕdica în contra nuii asemenea dar.

Nu, nu! Anul trecut n'a fost un an de ferice, unul din acei ani de prosperitate, ale cărora aducere aminte popŃrăle o păstrează cu iubire și recunoscĭntă, unul din acei ani glorioși, pe cari istoria sĕ-i înscrie cu litere de aur în analele sale neperitoare.

El n'a realizat nici una din dorințele, nici unul din idealele popŃrălor, el n'a adus nici o mângăere generațiunilor însetate de prosperare și progres. El n'a făcut nimic pentru pacea și buna petrecere a popŃrălor, nimic pentru înavușirea și întărirea lor. El pelângă sarcinile cele multe vechi ne-a impus altele noue.

Deci sentința judecătŃorilor funerari este dreptă, decă condamnă anul trecut la o vecinică uitare.

Cu baterea Ńrei a douĕ-spredecea din nŃoĕtea trecută un nou regent, anul 1889, a luat deja în mâinile sale sceptrul universului și lumea repetĕză vechiul refren al gladiatorilor Romei: *Ave Caesar imperator! morituri te salutant, sĕ trăescĕ Cesar împĕrate! muritorii te salută!*

Dar în fața acestui nou domnitoriu noi sĕ nu ne mulțămim numai cu urări și simple felicitări, ci sĕ esaminăm pe scurt, la ce ne putem aștepta dela acest nou an.

În orĭ-ce parte ne întŃorcem privirile nŃstre, peste tot locul nu aflăm nimic, ce ne-ar putea îndreptăți a spera o ușurare a sarcinilor, o scăpare de multe nevoi, ce ne apasă.

Mulțimea armatelor, înarmările neîntrerupte, adunarea continuă a materialului de resboiu au absorbit și absorb neîncetat partea cea mai însemnată a agonisirei cu sudŃre, a muncĕii popŃrălor. Miliardele se spesĕză pentru întreținerea acestor instituțiuni de atac și apărare, și puțin fŃrte puțin remăne pentru alimentarea artelor și sciințelor de pace. Cultura generală deși nu cu desĕvîrșire împedecată, este mult jicnită în mersul și desvoltarea ei naturală.

Ingeniul muritorului de astăzi sĕ frământă mai mult cu aflarea și perfecționarea armelor de distrugere, de nimicire, decăt cu descoperirea și cultivarea acelor mărețe mijlŃce, cari ar putea îndulci vieța și înălța sufletele unei lumi întregi.

Deci prognosticul noului regent nu prea se pare a fi înveselitoriu.

Cu tŃoĕte acestea noi în împrejurările nŃstre cele modeste în fața tuturor pericililor, ce ne amenintă, vom face bine, decă vom stringe bine șirurile nŃstre, vom ținea la olaltă sprijinindu-ne unii pe alții în multele nŃstre necasuri; decă ne vom întări cu răbdare, pentruca sĕ putem suporta pŃoĕte încă mult timp greutățile vieței actuale. Sĕ împlinim cu sântenie datorințele nŃstre cătră biserică și școlă, căci aceste instituțiuni ne-au fost în trecut scutul, acoperemĕntul și limanul nostru, și tot ele ne vor scŃoĕte, avĕnd răbdare din tŃoĕte miseriile timpului de fața. Ne măgulim cu acĕsta speranță, pentrucă scim, că în noi simburele este bun, că cei chemați a conduce poporul nostru la limanul dorit, preŃiți și învĕțătorii cu fŃrte puține escepțiuni sĕnt la înălțimea misiunei lor. Ei sciu, că numai crescĕnd și cultivĕnd poporul, al cărui conducători naturali sĕnt ei, pot sĕ aștepte și ei o îmbunătățire a sorții lor precare de astăzi. Ei nu își mai pun speranțele în ajutoriul puternicilor zilei, ci sĕ razimă numai pe propriile lor puteri. Și acesta este un progres, ce ne îndĕmnă la muncă proprie, făcĕndu-ne independenți.

La muncă nouă și grea ne chemă pe noi pe toți anul nou și de acĕia poftim și noi tuturor factorilor bisericeii, școlĕii și poporului nostru tărie, vĕr-tute și răbdare întru suportarea greutăților timpului și întru împlinirea cu scumpĕtate a datoriuțelor nŃstre cătră biserică școlă și popor.

Ēră Dumneșeul părinților nostri sĕ binecuvinte munca, activitatea nŃstră în anul 1889.

Proiect de regulament

pentru afacerile interne ale Consistoriului Eparchiei gr. or. romăne a Caransebesului.

(Continuare).

Senatele consistoriale în special.

Competința Senatului strĕns bisericesc.

§ 5. La competența senatului strĕns bisericesc aparțin în general:

a) tŃoĕte acele agende, ce sĕnt enunĕrate în §-l 121 punctele 1-inclusive 11 din statutul organic; ĕră în special:

b) deciderea în a II-ua instanță a proceselor matrimoniale după procedura votată de congres în anul 1878.

c) deciderea în cauzele disciplinari ale personalului bisericesc subordonat, după regulamentul pentru procedura judecătŃorească în aceste cauze votat de congres în anul 1886;

d) executarea decisiunilor Sinodului eparchial de resortul senatului bisericesc;

e) cauzele comunelor mixte și cestiunile, ce stau în legătură cu despărțirea ierarchică de sĕrbii;

f) cauzele trecerilor dela o religiune la alta, combaterea abuzurilor, ce se fac în acĕstă privință și apărarea intereselor bisericeii nŃstre;

g) emiterea instrucțiunilor și ordinațiilor necesarii pentru susținerea uniformă a ritului, ceremoniilor bisericești, pentru cualificarea, înaintarea și purtarea preoților, diaconilor, catichetilor și cantorilor;

h) a revedea conclusele sinódelor parochiali și protopresbiterale cu privire la uestiuni străns bisericești;

i) a supraveghia asupra tuturor afacerilor de credință, de taine, de predicățiuni, de cântări bisericești, de locurile sante și sântite cu deosebire asupra păstrării tradițiilor și a ritului la clădiri de biserică nouă, la pictura lor, și celorlalte vase, paramente și ornamente bisericești; a dispune în privința îngrădirii, ținerii în curățenie și a binecuvântării cemetierilor și criptelor și celelalte, apoi a stărui la înlăturarea abuzurilor și superstițiilor;

k) a aduna în tot anul până la 1 Februarie datele statistice dela protopresbiterate și respective a cere întregirea lor în privința conscrierii poporului și preoțimeii, a creșterii și a descrescerii numărului sufletelor, a percentualităților de nascere, cununie și mortalitate, a trecerilor dela alte religii la a noastră și viceversa, a progreselor făcute în catichisățiune, despre numărul concubinatelor etc. toate acestea după formularele adoptate senu adoptându.

l) a face raportul general anual detaiat despre starea clerului și poporului din diecesă și despre activitatea sa dezvoltată în direcțiunile susatinse în decursul anului către sinodul eparchial.

Competința senatului scolariu.

§ 6. La competența senatului scolariu aparți în general:

a) agendele mai de aproape circumscrise în §-l 122 punctele 1-13, apoi în §§-ii 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130 și 131 din statutul organic. La îndeplinirea tuturor acestor agende senatul se va conforma regulamentului provisoriu pentru regularea învățământului din Metropolie votat de Congres în anul 1879 și a regulamentului din anul 1886 pentru procedura în cauze disciplinare; érá în special:

b) a executa decisiunile sinodului eparchial de resortul seu;

c) a lua inițiativa pentru proiecte, care privesc organizarea școlilor confesionale din diecesă;

d) a aduna în tot anul până la 1 Februarie datele statistice de la protopresbiterate despre numărul tinerilor deobligați la școlă, despre numărul frecuanților și absentătorilor, mai departe despre aceia, câți tineri de ai nostri învață la școlile noastre confesionale, câți la alte școli? câți se află pe la institute mai înalte precum juristi, tehnici medici etc.? câți din acestia studiază cu mijlocele lor proprii, câți cu stipendii și de unde?

Toate aceste date le va aduna prin protopresbiterate după formularele adoptate senu adoptându.

e) a revedea conclusele sinódelor parochiali eventual protopresbiterali cu privire la afacerile școlare și a dispune măsurile, ce le va afla de lipsă în cauza înaintării învățământului senu pentru delăturarea scăderilor esperiate;

f) a supraveghea, ca casele de școlă să se construieze după prescriesele legii de instrucțiune art. diet. 38 din 1868; érá cele construite se corespondă scopului din toate punctele de vedere ale învățământului.

g) a statori resp. modifica după recerințele timpului planurile de învățământ ale școlilor confesionale din diecesă;

h) a compune și subșterne Sinodului eparchial raport general detaiat despre activitatea sa dezvoltată în decursul anului în direcțiunile susatinse.

Competința senatului epitropesc.

§ 7. De competențele senatului epitropesc aparțin în general:

a) toate acelea agende, ce sânt enumerate în §-l 132 punctele 1—inclus. 5 apoi în §§-ii 133, 134, 135, 136 și 137 din statutul organic; érá în special

b) a administra averea diecesei cu strictă observare a dispozițiilor celor 2 regulamente statorite în acesta privință de sinodul eparchial în anul 1884;

c) a executa decisiunile Sinodului eparchial de resortul seu;

d) a esmite instrucțiunile și îndrumările de lipsă pentru regulata administrare a averilor și fondurilor parochiilor și protopresbiteratelor; pentru conforma pregătire a inventariilor, socotelelor și preliminarilor (bugetelor) anualii, apoi pentru precisa cenzurare și controlă, pentru regulata încasare a venitelor, pentru asigurarea capitalelor, arendilor și chirilor dela realitățile comunelor bisericești și în care privință va servi de normă instrucțiunea consistorială din 26 Mai 1881 Nr. 260 epitr;

e) a dispune, că inventariile, socoteile și preliminarile bisericești dela toate comunele bisericești din eparchie să se subșternă prin protopresbiterat regulat la termenul prescis, acestea a le revedea regulat în timpul cel mai scurt posibil și cele aflate în ordine ale prevedea cu clausula aprobătoare, érá cele defectuóse ale retrimite spre întregire;

f) a îngriji pentru esarendarea sesiunilor parochiilor reduse conform *instrucțiunii votate de sinodul eparchial din anul 1888* și pentru deportarea regulată a contribuțiilor și a equivalentului pentru aceste sesiuni;

g) a supraveghia pe usufructuarii sesiunilor și realităților bisericești, ca să nu le deterioreze senu să-le însărcineze cu restanții prin neplătirea regulată a contribuțiilor și a equivalentului precum și a altor contribuțiuni; și că aceste realități se nu se atace în întregitatea lor senu să se însărcineze.

h) a îngriji pentru încasarea la termenele prefipte și anume pe cât va fi posibil din jumătate în

jumătate de an a) a convențiunei episcopesci, b) a speselor deputaților sinodali și congresuali și c) a auctei scolare;

i) a denumi un îngrijitoriu și inspector pentru edificiile și realitățile diecesei și a statori agen-dele lui prin o instrucțiune specială având a servi de normă până la statorirea aceleia instrucțiunea din 16 Iulie 1886 (veđi §§-ii 28—37);

l) a revedea conclusele sinódelor parochiali și protopresbiterali cu privire la afacerile economice și fundamentale și a dispune cecele le va afla de lipsă pentru asigurarea și creșterea averilor bisericesci, scolare și fundamentale ale comunelor și protopresbiteratelor;

m) a aduna în tot anul până la 1 Februarie datele statistice dela protopresbiteri și respective a cere întregirea lor despre realitățile bisericesci și scolare, apoi despre averea mișcătoare a comunelor bisericesci și a protopresbiteratelor toate acestea după formularile adoptate seu adoptând;

n) a compune și subșterne sinodului eparchial raport general anual detaiat despre starea realităților fondurilor și fundațiunilor și a averilor Eparchiei, apoi a le protopresbiteratelor și comunităților bisericesci precum și despre activitatea sa dezvoltată în direcțiunile susatinse în decursul anului având a se reflecta în acest report și despre cauzele aflătoare la fisc precum și despre activitatea exactoratului diecesan.

Agendele referențiilor consistoriali.

§ 8. De datorința referențiilor consistoriali se ține:

a) concipierea tuturor expedițiunilor de *natură curentă* precum sunt: recercările în casuri speciale ale autorităților din afară, corespondințele cu ele pentru casuri speciale, adunarea de date statistice, tragerea de informațiuni, întregiri de rapórt, instruire de procese și pregătirea acelor, ascultări de bărbați pricepători de lucru și mărturii, cererea păreri fiscalului în cauze de impramuturi, de procese disciplinari și a defensorului matrimonial în cauze divorțiali; dispozițiunile ulterioare despre sumele de bani intrați la Consistoriu *în regulă* fie ca interese, ca contribuiri anuale seu ca arendi seu chirii, asignări de erogațiuni sistemisate și provădute în bugetul anual etc.

De aceia actele incurse la Consistoriu după prezentarea și improcolarea lor se vor admanua referențiilor *prelângă* ternionul usitat mult până a 2-ua zi dela sosirea lor, érá referenții cetindule încă în aceeași ziua se vor convinge despre natura lor *curentă* seu *urgentă*. Eschibitele de natură *curentă* în rónđul seriei incurse le vor rezolvi referenții fără amânare în înțelegere cu presidiul consistorial și fără de a se mai aduce ele spre referare în ședințele consistoriali.

Cauzele signate pe exhibit de presidiu cu „*statim*“ seu „*urgent*“, după prealabila înțelegere cu presidiul asemenea au a se rezolvi după natura lor cât mai curând afară de serie și ședință;

b) pregătirea referatelor pentru ședințele consistoriali și pledarea lor în aceste ședințe;

c) elaborarea expedițiunilor atât în cauzele curente și urgente cât și asupra concluseror consistoriali;

d) verificarea protocoelor ședințelor consistoriali;

e) împlinirea comisiunilor emanate din presidiu și din ședințe;

f) inițiativa și propuneri pentru delăturarea scăderilor observate seu pentru înaintarea afacerilor din resortul respectiv;

g) ținerea în evidență a terminelor puse pentru efectuarea decisiunilor seu pentru darea de informațiune seu respunsuri.

Agendele Secretariului consistorial.

§ 9. De agendele secretariului consistorial se ține:

a) a duce protocoalele seu procesele verbali în ședințele consistoriali și încât ar fi împedecat dela acesta a îngriji de timpuriu, ca presidiul să-l substituie;

b) a refera în ședințe și afară de ele acele afaceri, ce i se concred din însărcinări speciale atât din partea presidiului cât și a senatelor;

c) a duce direcțiunea cancelariei consistoriale.

Agendele oficiilor ajutătoare ale Consistoriului diecesan.

§ 10. Agendele oficiilor ajutătoare ale Consistoriului diecesan precum sunt: *cancelaria de manipulațiune, oficiul de cassă, contabilitatea, esactoratul, fiscalul, defensorul matrimonial, medicul, tehnicul inspector realităților diecesei*, protocolistul și arhivariul consistorial se statoresc în partea a II-a al acestui regulament.

Convocarea ședințelor.

§ 11. Capul și respective președintele ordinariu al Consistoriului eparchial se îngrijesce de convocarea după lipsă a Consistoriului în plen și în senat. De regulă tot la 6 săptămâni se vor ținea ședințe ordinare în fie-care senat, extraordinare și plenary după trebuință și urgență. În cas de împedecare a numărului legal de membri ai unuia senat, presidiul pôte suplini pe membri absenți cu alții din alt senat, observând înse pe cât se pôte porțiunea normată între preoți și mireni și ca asesorii din alt senat se nu precumpănescă pe membrii ai propriului senat (veđi §. 4).

Ordinea pertractărilor în ședințe.

§ 12. La ziua și ora prefiptă adunându-se președintele, referenții și ceilalți asesori consistoriali dimpreună cu secretariul ședinței, președintele constată mai întâiu capacitatea senatului spre a aduce concluse valide, dechiară ședința de deschisă și pri-

veghând pentru liniscea, odinea și cursul regulat al pertractărei mai înainte de toate pune la ordinea zilei :

a) *raportul protocolistului despre numeroși restanțiali neresolviți și neexpediați din toate ședințele anterioare și constatându-se de justificătoare deslucirile date de referenți — între cari se numără toți acei indiviți aplicați la Consistoriu fie salariați sau onorari cărora s'au incredințat fie din presidiu, sau cu conclud consistorial spre referare vre-o cauză, — justificările se trec pe scurt la protocolul ședinței, era în privința celor nejustificate se iau conclusele pentru prima oră de *ursoriu*, pentru a doua oră de *admonițiune* cu termen preclusiv, era pentru a treia oră de *cercetare disciplinară*; în cazul din urmă concludul consistorial în estras protocolariu se comunică cu fiscalul consistorial spre intentarea procesului disciplinariu ;*

b) *raportul scurt al protocolistului despre exhibitele intrate dela ultima ședință până la cea actuală și rezolvite pe cale presidială* (cauze curente și urgente vezi § 8. lit. a);

c) după aceste vin a se pertracta obiectele de ședință așanumite *urgente*, și în fine cele însinuate de referenți după rëndul cronologic al numerilor de exhibite ;

d) propunerile de sine stătătoare ale presidiului și asesorilor, încât acelea nu s'ar fi declarat de urgente și pertractat mai înainte, dar acestea au a fi predate în scris încă înainte de deschiderea ședinței, în cazul contrariu acelea se amână pe ședința viitoare.

§ 13. Causelor deliberânde în ședințele consistoriale se prelucra prin referenți ordinari sau prin cei denumiți *ad hoc* introducându-se în cola de referada istoricul sau descrierea pe scurt a obiectului, apoi înșirându-se momentele și documentele decizătoare și în fine încheându-se referada cu votul sau opiniunea referintelui asupra modului de deslegare și pe cât se poate chiar cu conceptul expedițiunii (vezi § 18.)

§ 14. Referada se face cetindu-se estrasul cu istoricul cauzei, adaugându-se explicațiunile necesarii, prezentându-se și aprețuindu-se documentele esistenți. Președintele apoi reasumând pe scurt cuprinsul cestiunei, precisând punctele principale ale ei și reflectând la cuprinsul documentelor, dă curs liber discutiunii acordând de a rândul cuvânt, celor ce îl vor cere, era după ce a observat, că membrii sunt destul de informați, procede la votare începând dela cei mai tineri asesorii și enunție rezultatul resp. concludul.

La cererea unui votant actele sau documentele decizătoare resp. dătătoare de măsură se cetesc în extens.

Redicându-se contravoturi sau făcându-se amandamente la votul referintelui, presidiul esecută votarea asupra contravotului, apoi asupra votului re-

ferintelui mai întâiu cu, apoi în cas de lipsă fără amandament.

Maioritatea absolută decide. Când voturile se impart în două părți egale, președintele decide cu votul său pentru una din ambele opinii. În cestiunii grave sau delicate împărțindu-se voturile în două părți egale, președintele este în drept a relega cauza la o deliberare nouă în un senat înmulțit cu doi membri. Dacă și acum ar fi voturile egal împărțite, președintele trebuie să dirime cu votul său.

Când opiniunile voturilor difer astfel, încât nici una nu întrunește măcar jumătate din voturi, președintele continuă discutiunea și lămurirea cestiunilor controversă încercând a apropia voturile divergenți până se facă posibilă decidera în modul susatins.

Președintele nu va întrerupe firul argumentărei votanților, nici va încerca să impună vre o părere, preste tot el numai reasumând adevăzata stare a lucrului sau cu provocare la document evident corege

Președintele dă propria opinie motivată numai când dirimă cu votul său, sau când află de lipsă a face rezervațiune la protocol.

Bărbații de specialitate.

§. 15. În casurile, în cari se recere opiniunea bărbaților de specialitate (fiscal, defensor matrimonial, medic, inginer, arhitect etc.) această opinie se cere și se dă în scris dela ei. Dacă însă cestiunea ar fi de tot complicată respectivii pot fi chemați anume la ședință spre a da și desluciri verbale, asemenea și în acel cas, dacă ședința ar afla de lipsă să se mai asculte asupra vre-unei împregiurări nedeslcite în raportul bărbaților de specialitate, acestia pentru de a da desluciri cu grai viu, vor fi chemați, — dacă se află în loc cu domiciliul — încă sub dureta ședinței. Dar concludul nu se ia nici nu se publică în presința lor.

Protocolele ședințelor.

§. 16. Protocolele desbaterilor și decisiunilor în plen și prin senate se fac pe scurt și anume : se anotează senatul, se înșiră în frunte cei prezenți, se însamnă la rëndul lor schimbările, ce întrevin în această privință sub decursul ședinței, se atinge în mod precis fie-care obiect cu numărul sub care se propune, se ia — dacă se cere — scurtă notiță despre diferitele păreri și respective voturi, ce se pronunță și apoi se termină cu un sumariu exact al concludului astfel, încât din cuprinsul protocolului se se potă cunoște în general cauza și modul deciderii ei.

În tot cazul fie-care votant este în drept a-și stilisa el însuși opiniunea sa separată, ce dorește să între la protocol, aceea însă trebuie dată la mânele secretariului ședinței în decursul de 24 de ore,

altcum secretariul are a o aminti numai în generalitate.

§. 17. Fie-care senat plenariu său special are a-și autentica protocolul său în restimp de 3 zile prin o comisiune constatătoare din președinte, referent secretariu și un asesor fost present în ședința respectivă.

Autenticarea se face cetindu-se și aprobându-se protocolul apoi subscriinduse de președinte și secretariu și de cei doi asesori fosti presentți.

În casuri de urgență autenticarea concluserilor luate prezentându-se ele precis formulate în scris se pot executa încă sub durata ședinței, punându-se pe fie cōla de referadă, fie pe protocolul special clausula de autenticare și subscriindu-o președintele, referentul apoi un asesoriu și secretariul.

§. 18 Conclusele pentru protocol după votul adoptat al referintelui său al contraopinantelui, le stilisază secretariul, erva referentul resp. contrapropunatoriul astfel trebuie să le formuleze și motiveze încât propunerea lui întrăgă să se pōtă aplica în proiectul de espedițiune.

Motivele destinate a se comunica părților trebuie precisate și reduse la momentele principale cuprindend mai vartos principiile său provocand tenerea legei pe care se rașimă decisiunea său dispozițiunea.

(Va urma).

Pompei.

(Disertațiune de Ioan Miclea, învățătorii.)

(Continuare).

Romanii susțineau, cum-că Vesuvul e un vulcan stēns, numai în timpurile fabuloase ar fi stat muntele „în flacără”. Vêrful carele astăzi e pustiu și amenințatoriū a fost acoperit cu pomi roditori și viie. Vêrful al doilea carele e selbatec și stāncos pe atunci n'a esistat. Locul dintre vêrfuri și vêrful al doilea (craterul) sa născut în urma catastrofeii.

În sfêrșit nici o suflare omenescă n'a gândit la posibilitatea unei erumperi. Astfel sa apropiet ziua de 23 August a. 79 d. Chr. Cea mai mare parte a locuitorilor pompeiani se aflau în amfiteatru, unde sa dat jocul gladiatorilor.

De odată se cutremură pământul. Un nuor de fum și cenușă ese din înălțimile Vesuvului. Detunăturilor continue urmază întunecimea firmamentului. Mai târziu apoi ese din munte o flacără gigantică, erva locuitorii alergă ca nebuni pre strade strigend din tōte părțile: „Arde Vesuvul”. Cei mai mulți caută largul câmpiilor, alții se indoesc; ei și perd timpul ca se adune scumpeturile; ei cred că pot se se ascundă prin podrumuri până trece catastrofa. Nenorociții! Ei nu presimt, că plōe de cenușă care trece prin oraș ca volbura, mai târziu în societate cu vāpaie de petri va înmormenta cetatea pentru șeptespredece secolii. Ei nu presimt, că prin mōrtea acēsta a lor, ei devin immortal pentru generațiunile următoare povestin-

dule nenorocirea Pompeiului. Și într'adevăr nimic nu e mai vorbitoriu decât cadavrele cele mute, care se scot cu diecile din cenușa Pompeiului. Aci îi vedem pre lângă aurul scrumat, său în podrum pept la pept, îmbrățișându-se și ducend chinurile mōrții, ceea ce se potea ceti din fiecare trāsură a feței lor. Ma, după optspredece secolii se pot distinge chiar și caracterele; se pote desclini curajosul de celaș. Aci jace un erou care amenință cu pumni, pote un elev al școlēi stoice; colo inse vedī un sgârcit care a gustat de dōne orī mōrtea prin frica mōrții. În vila lui Diomede s'au aflat 17 persoane, femeii și copiii, cari cātânduși asil au fost atinși de cenușa muncitōre. În museul neapolitanic se află un dārab din cenușa acēsta în care se vede în tipar profilul unei vergure tēnere. —

O iconă viie despre catastrofă ne dă Plinius junior în epistolele sale adresate renumitului istoric Corneliu Tacit. Unchiul acestui Plinius încă a fost între victime. Puține documinte ale anticității clasice se află, cari se descrie așa de pipăibil, precum vedem acēsta din epistolele lui Plinius. Aci cu permisiunea D-Vōstră voiū se citez medua adecă esența din scrierile autorului roman:

Unchiul meu — așa sună epistōla primă — se afla la Misenum, unde conducea în persoană flotilla. În 23 August pre la 1 oră îl avisează mama mea, cumcă se vede un nuor de o mărime însemnată. El a fost luat scalde reci și ședend a prândit și studiat. Apoi sa suit pre o colină de unde se observa forțe bine aparițiunea minunată.

Nourul se rēdica — dar nu se potea deosebi din care munte; abea mai târziu sa constatat, că e Vesuvul. Nourul era ca o columnă lungă și la vêrf se desfăcea în mai multe părți bunăoră ca crengile unui pom. Verosimil că columna la început sa născut în urma presiunei din lăuntru, și numai gravitațiunea a produs cracile în lături. Nourul a fost de colōre albă în unele locuri pătat, după cum adecă a fost mestecat cu pământ său cu petri.

Pentru unchiul meu carele era naturalist i-se împărea demn de o cercetare mai minuțioasă acest fenomen al naturei. Dēnsul ie o luntre și 'mī acōrdă permisiunea de al insoți. Eu îi respund: Mai bine vreu se ștudiez și din întēmplare mi-a dat el ceva să scriu. Înainte de plecare însē primesce o epistōlă dela Retina (Resina de astăzi) un sat în sēnul neapolitan, în carea înspăimēnțații marinari 'l rōgă ai scāpa de primejdia amenințatōre. Neputend acei nefericiți altcum se scāpe decât numai cu luntrile — unchiul meu și schimbă planul și aceea-ce și-a propus a face ca naturalist, aceea implinește ca un erou.

El dispune mobilarea flotilei de resbel și plēcă spre a mântui nu numai locuitorii Retinei ci și pre cei dinpregiur, fiind locurile aceste plăcute forțe impopulate. El merge într'acolo, de unde alții fug, merge în contra pericolului, cu atāta nepăsare, încat scena teribilă observată de dēnsul, o desēmna și dictēză cu tōtă linișcea sufletescă.

Deja cădea cenușa pre luntri, tot mai căldurosă și mai dēsă din ce se apropiu; mai apoi petri arse și înegrite. În sfêrșit nu mai putēu strebate din cauza vomării muntelui. El își face socōta un moment se întōrnă, dar apoi întorcendū-se cătră conducătoriū (cārmaciū) care îi

recomănda acésta dize: „Cu cei îndrăzneți e norocul — mergem la Pomponian!“ Acesta petrecea la Stavia unde s'au îmbrățișat, consolând pre tremurătorul seu amic, și ca să-l convingă pre deplin ie o scaldă rece, după prânz cu veselie, séu ceea ce e tot atât de măreț cu o prefăcută veselie.

Într'aceea din Vesuv se slobozeau în mai multe locuri flacări, ba chiar și colonne înalte de toc, ale căror strălucire și lumină se potența prin întunerecul nopții. Unchiul meu ca se încungiure frica celorlalți dize că locuitorii de frică și-au părăsit locuințele lăsându-le pradă focului. Apoi s'a culcat și a adormit ca omul fără griji, căci ómenii de pre la uși lan auđit horcăind, fiind din natură corpulent și astfel respira greu.

Umplănduse curtea anterioră (atrium) de cenușă și petri astfel încât prin o ședere îndelungată n'ar mai fi putut eși din chilie. Deci se scólă și merge la Pomponian și la ceialalți, ca să se sfătuéscă să rămână sub acoperemént séu sub ceriul libér, căci casele prin desele și puternicile cutremure ale pământului se mișcau de se părea, că se mută din loc în loc ca nește mobile și amenințau cu surparea de o parte; în câmp de altă parte cădeau petrite mai mărunte ca plóea, decí frica nu era mai mică. Cântărind aceste pericole sa adus hotărîrea a petrece sub ceriul libér. Pre când unchiul meu se conforma unui séu altui principiu, la ceialalți învingea o frică pre alta. Spre a nu fi omorîți de plóea de petri, dênșii și pun perini pre cap legându-le cu cârpe. Deja în alte părți s'a făcut ziua, la ei era nóptea cea mai întunecósă. Din când în când se lumina prin diferite facle și lumini de tot telul firmamentul. Decí să hotărîrea a merge spre malul mării ca se védă e posibilă séu nu navigațiunea; acésta înse éra spumegândă și agitată (furiósă).

(Ve urma).

Varietăți.

Chirotoniri. Teologii absoluți Corneliu Marcu, născut în Cereș-Timiș, și Vincenție Goțiu din Ghertiniș, s'au chirotonit întru preoți în săptămâna trecută, cel dintăiu pentru parochia Toghir, al doilea pentru parochia Petroman, ambele în protopresbiteratul Ciacovei. Felicitându-i le dorim cel mai strălucit succes în noua lor carieră.

Nou cor de plugari. Duminecă și Luni în 25 și 26 l. tr. a cântat pentru prima óră corul nou înființat din comuna Ficatar condus de învățătorul local Petru Bulgă. *Gratulăm locuitorilor din comună și felicităm pe conducătorii pentru paciența și zelul seu.*

Suspensiune. Protopretorul cercului Caransebeș *George Inándly* este suspins dela oficiu, deórece investigațiunea ordınată și executată din partea comitatului contra numitului protopretor a seos la lumina dizei mai multe fapte compromitetóre ale lui. Să vorbește în oraș că el va fi înlocuit prin protopretorul din Iam *Juliu Leitner*.

Limba germăná în Ungaria. Este cunoscut, că examenul de oficiu pentru armata comună are a se depune în limba germăná. Având acum a se revedea legea

pentru înarmare, unii deputați pretindeau, ca să se permită tinerilor aspiranți la posturi de oficiu depunerea acestui examen în limba magiară, de-órece tinerii din Ungaria astăzi nu știu așa de bine limba germăná, încât să potă depune examenul din cestiune. Ministrul pentru apărarea țerei nu s'a arătat aplecat la nici o concesione în acésta privință, érá Ministrul învățăméntului public a dechiarat, că pe viitoriu va promova în școlele međii învățarea mai temeinică a limbei germăne. Fóia oficială din 4 Ianuarie nou publică acum respectiva ordinațiune a Ministrului de învățămént, prin care profesorii limbei germăne dela gimnasii și școlele reale sânt avisați, a fi mai intensivi în propunerea limbei germăne punând cel mai mare pond pe o cunoscință temeinică a formelor gramaticale și pe o mai bogată însușire de cuvinte în acésta limbă. Metodul propunerii să fie cel mai practic și profesorii să fie rigoroși la clasificările temelor elaborate în scris și la respunsurile verbale ale studenților cu deosebire la examenile de maturitate. Foile opoziționale comdamă acésta dispozițiune ministerială, érá cele guvernamentale și cântă imnuri de laudă. — Tempora mutantur et nos mutamur în illis. Timpurile se schimbă și noi adecă părerile nóstre se schimbă cu timpurile.

Executarea rōscumpărării regalilor. Conform unei publicațiuni a Ministeriului de finanțe în înțelesul §-lui 13 al legii 36 din anul 1888 despre rōscumpărarea dreptului de a toci bēuturi toți aceia, cari au dreptul de a pretinde rōscumpărarea pentru acest regal, sânt îndatorați a și *insinua în scris mult până la 31 Martie nou a. c. la inspectoriul regese de contribuțiune competent* pretenșiunea lor, arētând totdeodată comuna, în care a avut respectivul însinuătoriu dreptul de cărciumărit, deórece cei ce vor întrelăsa însinuarea, își perd dreptul de a mai pretinde desdaunare. Avis celor interesați.

Legea nouă veterinară. Cu prima Ianuarie 1889 st. n. a întrat în viétă legea nouă veterinară cu art. de lege VII. din 1888. De órc-ce acésta lege conține mai multe dispozițiuni, ale căror neobservare cade sub pedepse grele, comunicăm publicului nostru aceste dispozițiuni, spre al feri de pedepse. După §-l 151 ale acestei legi se pedepsește cu închisóre până la o lună și o pedepsă în bani până la 100 fl.: 1. Cel-ce nu va observa dispozițiunile legii privitoare la tăierea cornutelor séu altor vite pentru consum. 2. Cel-ce va tăia vitele într'alt loc și nu în macelaria (căsăpia) comună, unde se află de acestia. 3. Care în atari locuri, unde nu există *belitori comunae* fără observarea ordinațiunilor sustătătoare pentru tăierea vitelor, le taie și le vinde pentru consum; în fine 4. cel-ce vinde carnea dela vite crepate séu bolnave pentru nutrireá ómenilor séu le predă altora spre scopul vinđărei. Pedepsa să măresce până la douē luni închisóre și 200 fl. pedepsă în bani, dacă dela ultima pedepsire n'au trecut doi ani. Și §-l 155 conține mai multe dispozițiuni aspre, și anume să va pedepsi până la 100 fl.: a) cel-ce în contra otăriri §-lui 8 vinde, cumperă séu transportoză vite fără de pasport de vite, apoi b) acei macelari neguțatori de vite séu economi de vite pentru îngărășare, cari nu vor observa otăririle §§-lor 12 și 13. În sensul acestor paragrafi nu-

miții neguțători sînt îndetorați a insinua cumpărarea sêu aducerea vitelor din altă comună străină la primăria comunală proprie în restimp de 12 ore și a depune paspoartele vitelor spre păstrare. c) Care în contra hotărîrii ș-luî 14 va tăia sêu jungchia vitele fără de a fi vizitate prin veterinaru. Din aceste puține indegetări va fi bine, dacă neguțătorii cu cornute sêu alte vite își vor procura legea veterinară și vor ceti §§-ii 146—148 despre pedepse, ca sê se pôtă feri de ele. Mai departe facem atent publicul, că se va pedepsi și acela, care face paspoartele de vite și va lua o tacsă mai mare decăt ce este normată. Normativul este următoriu: Pentru edarea unui pasport nou de vite fără timbru 5 cr. Pentru prescriere delu un proprietariu pe celălalt pe pasportul vechiu 3 cr. Pentru reînnoirea certificatului de sănătate al vitelor și a locului, de unde sê mană 2 cr.

Provocare.

Următorele *commune* bis. care pănă acuma n'au solvit abonamentul la „Fóia diecesană“ atît pe anî trecutî cît și pe anul curent sînt pofite a trimite cît mai curênd suma restantă însemnată mai jos la administrația acestei foi și anume:

Pe anii 1886, 1887 și 1888 cîte 5 fl. = 15 fl.: Brebul, Buchinî, Banloc, Braneșcf, Biniș, Berzasca, Bogăltin, Ciroșca, (Bistra, Cebza, Clopodia, Cheveresul-mare, Cadar, Cuptóre (pprsbtî Mehadia, Carluarî, Ciuchici, Dalci, Dezesci, Dălinescf, Drinova, Dragșina, Duleu, Dubos, Făget, Forăsescf, Forotic, Folea, Gertenis, German, Globa-reu, Grovat, Jidovinî, Jurescf, Jupănesti, Jebel (oficiul pprsbtî) Margina, Macoviște, Maidan, Mircovat, Moniom, Naidăș, Ohababistra, Oloșag, Opatița, Povergina, Retișor, Ruginosu, Sacoșul-ung, Zgribesti, Sichevița, Sopotul-vechi, Stamora-rom., Surducul-mare, Tapia, Valea-păii, Valișora, Verciorova, Vlaicoveț, Varadia (șcôla) și Zolt.

Pe anii 1887 și 1888 cîte 5 fl. = 10 fl.: Armeniș, Bujor, Bogșa-mont., Bozovicî, Bolvașnița, Boldur, Băzesti, Bichigi, Berliste, Biserica-albă, Ciciova, Cerna, Cornia Terôva Călnic, Căvăran, Crivina (Făget), Cărtea, Coronini, Ciciova-mont., Calina, Dragomi-rești, Ghêrbovet, Gaiul-mic, Gornia Iubcova, Harmadia, Iabuca (Vêrșet) Iersig, Iadia, Jitinî, Straja, Marga, Macedonia, Mehadia, Oravița-rom., Petroșca, Pêrvova, Pecenișca, Pogănești, Poiana, Prisaca, Putna, Rachitova, Resița-rom., Rusova-veche, Sasca-rom., Sadova-nouă, Sacoșul-turc., Sălbăgel, Sintesci, Sêrbova, Șoșdia, Socolari, Srediștea-mică, Surducul-mic (șcôla) Tincova, Tolvadia, Toplet, Tuferi, Uliuc, Unip, Vasiova, Valca-mare, Var, Valiug, Voislova, Vranî, Vra-niut, Servesti, Zorlențul-mare, Zorlențul-mic și Furdia.

Pe anii 1886 semestrul II. 1887 și 1888 = 12 fl. 50. cr.; Glogon, Sinersig, Percosova.

Pe anii 1887 semestrul II. și 1888 = 7 fl. 50. cr.: Iertof, Omor, Tivaniul-mic.

Pe anul 1888 = 5 fl.: Bocșca-rom., Broșteni, Borloveni-vechi, Borloveni-noi, Birna (șcôla) Ciroșca-Timiș, Căcova, Căpêt, Crecîna, Ciuta, Coștei (Vêrșet) Chernecea, Corneareva, Crivina (Lugoș) Ciudanovet, Denta, Doclin, Doman, Dognecca, Feneș Furling, Globucraiova, Giulvez, Hezerig, Hodoș, Iaz, Iamul-mic, Iam, Iablanîța, Jupa, Lăpușnic, Lăpușnicel, Luncavița, Lugoș, Maciova, Mêrul, Mehadia, Moceris, Marcovet, (Biserica-albă), Obreja, Orșova, Oravița-mont, Partoș, Petroman, Potoc, Prigor, Racașdia, Romăneșcf, Ruși, Rusova-nouă, Sarazanî, Sdióra, Secaș, Silagi, Ruseca, Soceni, Terogova, Temeresti, Têrnova, Uzdin, Valeadeniș, Verneș, Visag, Yucova.

Pe anul 1888 semestrul II. = 2 fl. 50. cr.: Fizeș, Herendescf, Petrovoselo, Silla, Moldova-nouă.

Rugăm cu totildeadinsul pe onorata preoțime și onoratele comitete parochiale ale comunelor restante, să binevoescă a lua în considerațiune, că spescele tipăririi acestei foi, care are a împlini o lacună adenc simțită în viața noastră bisericescă și școlară, sînt considerabile și că acelea trebuie să le plărim odată tipografiei. Decî repetîm rugarea pentru deportarea restanțelor după putință cît mai curênd.

Administratura „Fóiei diecesane“.

CONCURS.

În urma ordinațiunei Ven. Consistoriu diecesan din Caransebeș ddto 21 Septemcrie 1888. Nr. 454 S. se escrie concurs pentru întregirea postului învêțătoresc din comuna Obad, protopresbiteratul Ciacovei, comitatul Timișului cu termin de alegere pe 22 Ianuarie 1889 st. vechiū.

Salariul anual:

1. În bani gata 300 fl. v. a.
2. 16 metri de lemne pentru învêțătoria a 2 fl. 50 cr. 40 fl.
3. 12 metri de lemne pentru sala de învêțămênt a 2 fl. 50 cr. 30 fl.
4. Pentru conferințe 10 fl.
5. Pentru scripturisticiă 5 fl.
6. Pentru familiașul șcôlei 5 fl.
7. $4\frac{216}{1600}$ jugere pămênt arătoria de I clasă.
8. Cortel liber cu grădina de legumi și o grădină afară ambele de $\frac{1560}{1600}$ st. □.
9. Dela înmormêntări unde va fi poftit 50 cr.

Dela recurenți sê recere, ca să sê prezenteze în vre-o duminică sau sêrbătorea în sânta biserică spre ași arêta desteritatea în cântare și tipic, êră recursele bine ajustate conform stat. org. bis. sê le adreseze comitetului parochial din Obad și sê se subșternă reverendissimului domn Paul Miulescu, protopresbiter în Ciacova pănă la 19 Ianuarie 1888.

Obad, din ședința comitetului parochial ținută la 18 Decembrie 1888.

[1] 1—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: Paul Miulescu, m. p. protopop și as. cons.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învêțătoresc la șcôla confes. gr. or. rom. din comuna Buziaș protopresbiteratul Jebelului cu termin de 30 de zile socotit dela prima publicare în „Fóia diecesană“.

Emolumintele împreunate cu acest post sînt:

1. În bani gata 285 fl.
2. Pentru conferințe 10 fl.
3. Pentru scripturisticiă 5 fl.
4. 2 jugere de livadă fênețe.
5. 32 metri de lemne, din care are a se încălđi și șcôla.
6. Dela înmormêntări, unde va fi poftit 40 cr.
7. $3\frac{3}{4}$ jugere grădină estravilană.
8. Cortel liber cu grădină pentru legumi.

Cei-ce doresc a reflecta la acest post au ași trâmite recursele instruate cu documintele necesarii, conform statutului organic și adresate comitetului parochial din Buziaș, la protopresbiterul districtual Alexandru Ioanovicî în Jebel pănă la terminul sus defipt. Cătră acêsta se cere, ca recurenții se scie limba magiară și germănă.

Buziaș în 5 Novembre 1888.

[62] 3—3.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu protopresbiterul districtual.

